

Innst. S. nr. 205

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument nr. 8:35 (2008–2009)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad om ikke å innføre den planlagte forskrift om regulering av politiets arbeidstid

Til Stortinget

INNLEDNING

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avstå fra forskrifts-
endringen som berører politiets hviletid og som hittil
har vært regulert gjennom avtale med Politiets Fel-
lesforbund og ber samtidig Regjeringen gjenoppta
forhandlingen om dette spørsmålet med de relevante
organisasjoner."

Det vises til dokumentet for nærmere redegjø-
relse for forslaget.

KOMITEENS BEHANDLING

Komiteen ba i brev av 10. februar 2009 om stats-
rådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev
av 19. mars 2009 følger vedlagt.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbei-
derpartiet, Lise Christoffersen, Eva
Kristin Hansen, Per Rune Henriksen og
Sverre Myrli, fra Fremskrittspartiet,
Robert Eriksson, Kari Kjønnaas Kjos og
Kenneth Svendsen, fra Høyre, Martin

Engeset, fra Sosialistisk Venstreparti,
lederen Karin Andersen, fra Kristelig
Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, fra
Senterpartiet, Alf Ivar Samuelsen, og
fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til
Representantforslag nr. 35 (2008–2009).

Komiteens flertall, medlemmene fra
Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstre-
parti, Senterpartiet og Venstre, viser
videre til statsrådets vurdering av forslaget i brev til
komiteen av 19. mars 2009.

Flertallet understreker at Norge ikke kan stå
uten et velfungerende politi- og lensmannsvesen og
at det er helt avgjørende at landet har en operativ og
funksjonell politistyrke som er i stand til å verne vik-
tige samfunnsmessige interesser. Dette er bakgrun-
nen for at politiet siden 1958 har hatt særbestemmel-
ser gjennom forskrift som gjør unntak fra overtidsbe-
stemmelsene, og i flere år har inngått en særavtale
som regulerer arbeidstid og hviletid. De deler av sær-
avtalen som regulerer hviletid for politiet opphører
1. juli 2009.

Flertallet viser til at situasjonen som råder i
politiet i dag skaper stor usikkerhet og at myndighe-
tene må sikre at politiet også etter 1. juli fortsatt har
mulighet til å løse de utfordringer og samfunnsopp-
gaver politiet har ansvaret for.

Flertallet viser til at forskriften omhandler
unntak fra arbeidsmiljølovens hviletidsbestemmelser
for enkelte grupper innen politi- og lensmannsetaten
og at det tilligger partene gjennom ordinære forhand-
linger å fastsette lønn og kompensasjon.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet, Høyre og Kristelig Fol-
keparti viser til brev til fornyings- og administra-
sjonsministeren og arbeids- og inkluderingsministe-

ren fra hovedsammenslutningene på arbeidstakersiden i statlig sektor (LO Stat, YS Stat, Unio og Akademikerne), av 24. februar 2009, hvor det blant annet skrives:

" ... Hovedsammenslutningene vil påpeke at i den foreliggende situasjon, hvor det er og har vært en tariffavtale over lengre tid og hvor arbeidstakersiden er innstilt på å forhandle frem en forlengelse av denne, er dette etter vårt syn misbruk av forskriftshjemmelen i arbeidsmiljøloven. Dette gjelder særlig når det i realiteten er underbemanning som begrunner behovet for unntak, og bare i mindre grad virksomhetens og arbeidets særegne art ...

... Når det fra Regjeringens side nå legges opp til at det i forskrift skal gis egne bestemmelser som reduserer arbeidstakernes vern, fører dette til at arbeidstidsreguleringen blir fragmentert og undergraver en helhetlig vurdering. Det blir dessuten vanskeligere å utvikle et regelverk i tråd med arbeidstidsreglens viktigste formål, nemlig å forhindre fysiske og psykiske belastninger."

Disse medlemmer deler arbeidstakersammenslutningens syn på Regjeringens handlemåte i denne saken.

Disse medlemmer viser til at spørsmål om økonomisk kompensasjon for arbeid, både gunstig og ugunstig arbeidstid, er et spørsmål som hører hjemme i lønns- og tarifforhandlinger, og vil derfor ikke ta stilling til krav som fremsettes i mellomoppgjøret i 2009 verken fra politiet eller andre grupper. Disse medlemmer viser til at spørsmålet om videreføring av særavtalen om politiets arbeidstid etter 1. juli 2009 uansett ikke er et tema for vårens lønnsforhandlinger, men må løses separat. Disse medlemmer er sterkt kritisk til at Regjeringen gjennom sin handlemåte i praksis har overkjørt forhandlingsretten, som disse medlemmer mener at også politiet har en legitim rett til å kreve bruk av. Disse medlemmer mener derfor at det videre arbeidet med forskriftsutkastet som er sendt på høring nå må avsluttes, og at Regjeringen søker å finne en løsning som er akseptabel for alle parter gjennom kollektive forhandlinger. På dette grunnlag støtter disse medlemmer det fremsatte representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er bekymret over krisen som har bredt seg i politietaten. Disse medlemmer registrerer at krisen eskalerer og det ser ikke ut som om Regjeringen er i stand til å finne noen løsning på problemet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre registrerer at Regjeringen har satt i verk tiltak for å bedre bemanningssituasjonen i politiet gjennom økt opptak på Politihøgskolen og flere sivilt ansatte. Disse med-

lemmer vil imidlertid påpeke at dette er virkemidler som ikke vil virke før om flere år og det vil således ikke avhjelpe den kritiske situasjonen etaten nå befinner seg i.

Det er svært viktig at konflikten mellom Politiets Fellesforbund og Regjeringen avsluttes snarest mulig. Den eneste taperen i konflikten så langt har vært, og er, publikum som har opplevd lavere aktivitet fra politiets side og derigjennom redusert trygghet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at slik de ser det, er det kun gjennom dialog og forhandlinger at konflikten kan løses. På den bakgrunn fremstår det svært uklokt at Regjeringen har utarbeidet en forskrift som fjerner polititjenestemennenes forhandlingsrett, selv om den sendes på høring. Etter disse medlemmers oppfatning vil en eventuell implementering av forskriften eskalere konfliktnivået ytterligere og derfor ikke gi et styrket og motivert politikorps.

Kjernen i konflikten er statens behov for å gjøre unntak fra arbeidsmiljøloven for å sikre en forsvarlig polititjeneste. Disse unntakene går på bekostning av tjenestemennenes fritid og det skulle derfor bare mangle at de ikke får muligheten til å forhandle om en kompensasjon. Dersom de involverte statsråder hadde invitert Politiets fellesforbund til dialog om hvordan unntaksbestemmelsene skulle utformes og hvordan dette skulle kompenseres, er disse medlemmer sikre på at man ville funnet en løsning ut av den fastlåste situasjonen.

Disse medlemmer er også bekymret for politikrisens innvirkning på rekrutteringen til etaten. Selv om det nå er høy søknadsgrad og høyt inntak på Politihøgskolen, ser man en økende tendens til at nyutdannede søker seg til andre yrker. Videre ser det også ut til å være et faktum at strykprosenten er høyere enn godt er. Disse medlemmer er redd for at det negative bildet som nå er skapt, vil føre til det motsatte av hva Regjeringen har som mål.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti opprettholder på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avstå fra forskriftsendringen som berører politiets hviletid og som hittil har vært regulert gjennom avtale med Politiets Fellesforbund, og ber samtidig Regjeringen gjenoppta forhandlingen om dette spørsmålet med de relevante organisasjoner."

Komiteens medlem fra Venstre vil påpeke at det er Regjeringens ansvar å sørge for å ha

en tilstrekkelig politistyrke som skal sørge for innbyggernes sikkerhet. Arbeids- og hviletidsbestemmelser for statsansatte er et forhold mellom staten og politiorganisasjonene. Prinsipielt mener dette medlem at forhandlinger om arbeids- og hviletidsbestemmelser bør føres samtidig som forhandlinger om kompensasjon. Selv om det nå er sendt ut et høringsutkast fra Regjeringen om endringer av arbeids- og hviletidsbestemmelser for politiet, er det fortsatt forhandlinger mellom partene som må avgjøre de aktuelle lønns- og kompensasjonsforhold.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Dokument nr. 8:35 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad om ikke å innføre den planlagte forskrift om regulering av politiets arbeidstid – vedlegges protokollen."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen avstå fra forskrifts- endringen som berører politiets hviletid og som hittil

har vært regulert gjennom avtale med Politiets Fellesforbund, og ber samtidig Regjeringen gjenoppta forhandlingen om dette spørsmålet med de relevante organisasjoner.

Forslag fra Venstre:

Forslag 2

Dokument nr. 8:35 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad om ikke å innføre den planlagte forskrift om regulering av politiets arbeidstid – vedlegges protokollen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:35 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad om ikke å innføre den planlagte forskrift om regulering av politiets arbeidstid – bifalles ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 28. april 2009

Karin Andersen

leder

Per Rune Henriksen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 19. mars 2009

Representantforslag nr 35 (2008-2009) fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad - forskrift om regulering av politiets arbeidstid - dokument nr. 8:35 (2008-2009)

Det vises til Arbeids- og sosialkomiteens brev 10. februar 2009 til statsråden, hvor det bes om en vurdering av representantforslag nr. 35 (2008-2009).

Svar

En av utfordringene i politi- og lensmannsetaten framover er spørsmålet om behovet for å videreføre særskilte unntak fra arbeidsmiljølovens hviletidsbestemmelser. I dag er dette regulert gjennom en tariffavtale mellom partene. Den delen av avtalen som regulerer unntak fra arbeidsmiljølovens hviletidsbestemmelser for politiet løper ut 1. juli 2009. Før jeg går nærmere inn på arbeidet med en forskrift vil jeg kort redegjøre for den rådende rettslige situasjonen.

Arbeidsmiljøloven fastsetter rammer for hvordan arbeidsgivere kan organisere arbeidstiden.

Når det gjelder alminnelig arbeidstid er lovens utgangspunkt at den alminnelige arbeidstid ikke må overstige ni timer i løpet av 24 timer og 40 timer i løpet av sju dager, jf. § 10-4 første ledd.

Etter arbeidsmiljølovens bestemmelser om daglig og ukentlig arbeidsfri, er hovedregelen at arbeidstaker skal ha minst 11 timer sammenhengende arbeidsfri i løpet av 24 timer. Den arbeidsfrie perioden skal plasseres mellom to hovedarbeidsperioder. Videre skal arbeidstaker ha en sammenhengende arbeidsfri periode på 35 timer i løpet av sju dager, jf. § 10-8 første og andre ledd.

UNNTAK VED LOKAL AVTALE

Imidlertid åpner § 10-8 tredje ledd for at arbeidsgiver og arbeidstakernes tillitsvalgte i virksomhet som er bundet av tariffavtale, skriftlig kan avtale unntak fra bestemmelsene i første og andre ledd. Ved slik avtale er det allikevel en forutsetning at arbeidstaker sikres tilsvarende kompenserende hvileperioder eller, der dette ikke er mulig, annet passende vern. Videre kan det ikke avtales kortere arbeidsfri periode enn 8 timer i løpet av 24 timer eller 28 timer i løpet av sju dager. Grensen på 8 timer gjelder ikke når arbeid utover avtalt arbeidstid (jf. § 10-6 første ledd) eller arbeid ved utkalling under beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet er nødvendig for å unngå alvorlige driftsforstyrrelser.

UNNTAK VED SENTRAL AVTALE

Bestemmelsen i § 10-12 fjerde ledd gir mulighet for at fagforening med innstillingsrett kan inngå tariffavtale som fraviker bestemmelsene i arbeidstidskapitlet, med unntak av enkelte bestemmelser. Unntak med hjemmel i 10-12 fjerde ledd fra § 10-8 første og andre ledd og § 10-11 femte og sjette ledd, forutsetter at arbeidstakerne sikres tilsvarende kompenserende hvileperioder, eller der dette ikke er mulig, annet passende vern. I tillegg til at politiet er unntatt fra enkelte bestemmelser i arbeidsmiljølovens arbeidstidskapittel gjennom forskrift (se nedenfor), er det inngått en særavtale mellom Fornyings- og administrasjonsdepartementet og LO Stat, YS Stat, Unio og Akademikerne. Avtalen er inngått med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 10-12 fjerde ledd. Gjennom denne avtalen, som trådte i kraft 1.7.2008, er det gjort flere unntak fra arbeidsmiljølovens bestemmelser om alminnelig arbeidstid og hviletid for politiet.

UNNTAK VED FORSKRIFT

Stortinget har gjennom arbeidsmiljøloven fastsatt en forskriftshjemmel som gir adgang til blant annet å gi avvikende regler om arbeidstid. Det er åpnet for at loven kan fravikes helt eller delvis i situasjoner hvor det foreligger særlig behov for unntak, jf. § 1-2 fjerde ledd og § 10-12 niende ledd.

Det er fastsatt flere unntak fra loven når det gjelder arbeidstid. Bl a gjelder dette den såkalte "medleverforskriften" av 24. juni 2005 nr 686, i tillegg til midlertidig forskrift om unntak fra arbeidsmiljøloven § 10-8 fjerde ledd for flygeledere av 27. april 2007 og forskrift om arbeidstid mv. for arbeidstakere i grensekryssende jernbanetraffikk av 3. juli 2008.

I tillegg viderefører arbeidsmiljøloven 2005 unntak fra arbeidstidsbestemmelsene gitt i medhold av arbeidsmiljøloven 1977, jf. § 20-2, jf. forskrift av 16. desember 2005 nr 1567.

Bestemmelser som gjør unntak fra arbeidsmiljøloven for politiet går tilbake i tid. Allerede ved kgl. res. av 19. desember 1958 ble polititjenestemenn unntatt fra arbeidervernlovens regler om begrenning av overtidsarbeid.

Unntaket ble videreført da arbeidsmiljøloven kom i 1977 ved kgl. res. 17. juni 1977, som fastsetter ikrafttreddelsen av 1977-loven, og unntak fra denne. Det fremgår her at Justisdepartementet den gang var i drøftelser med daværende Lensmannsetatens Landslag og Norsk Politiforbund om ordninger som skulle

tre i stedet for lovens regler om overtid, men at det ikke var oppnådd enighet med sistnevnte. Uten at det var kommet til enighet mellom partene, ble det så ved den nevnte kongelige resolusjonen fastsatt unntak for polititjenestemenn fra bestemmelsene om vilkår for overtidarbeid (§ 49 nr. 1), lengden av overtidarbeid (§ 50) og unntaksbestemmelsen fra arbeidstidskapitlet ved ulykkeshendelser mm (§ 53).

Ved vedtakelsen av arbeidsmiljøloven av 2005 ble unntakene for politiet videreført, jf. dagens forskrift om unntak fra arbeidsmiljøloven for visse typer arbeid og arbeidstakergrupper av 16. desember 2005 nr 1567. I forskriften § 6 er polititjenestemenn unntatt fra arbeidsmiljøloven § 10-6 første til niende ledd (om overtid) og § 10-12 tredje ledd (unntaksbestemmelse fra arbeidstidskapitlet ved ulykkeshendelser mm).

OM ARBEIDET MED FORSKRIFT

Ovenfor er det redegjort for de ulike muligheter som finnes for å gjøre unntak fra hovedbestemmelsene om arbeidsfrie perioder eller såkalte hvileperioder etter arbeidsmiljøloven. Selv om politiet allerede er unntatt for deler av arbeidstidsbestemmelsene gjennom forskrift har øvrige unntak så langt vært regulert gjennom en særavtale. Deler av denne særavtalen om arbeidstid for politiet opphører 1. juli 2009.

Ut fra politiets oppgaver og egenart, vil det ikke være mulig å utføre mange av politigjøremålene dersom arbeidsmiljølovens hovedregel om arbeidsfrie perioder skal legges til grunn uten tilpasninger.

Som samfunnets eneste sivile maktapparat er politiet gitt betydelige fullmakter jf. politiloven § 2 nr. 1. Ingen andre har tilsvarende fullmakter. Dette underbygger politiets særstilling i samfunnet ved å skulle ivareta liv, helse og eiendom. Den situasjon som råder i politiet i dag skaper stor usikkerhet.

Regjeringen har ansvaret for å sikre at Norge ikke står uten et velfungerende politi- og lensmannsvesen. Det er helt avgjørende at landet har en operativ og funksjonell politistyrke som er i stand til å verne viktige samfunnsmessige interesser. Regjeringen kan ikke sette landet i en situasjon hvor man etter 1. juli har vesentlig reduserte politiresurser. Formålet med en forskrift er å bidra til at politiet fortsatt har mulighet til å løse de store utfordringer og viktige samfunnsoppgaver politiet har ansvaret for.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har derfor utarbeidet en forskrift om unntak fra arbeidsmiljølovens hviletidsbestemmelser for enkelte grupper arbeidstakere i politi- og lensmannsetaten.

Forslaget sendes på høring slik at partene får anledning til å uttale seg om det på vanlig måte og slik at saken blir best mulig belyst.

